

FREDERIC PILLOT, COUNCIL OF EUROPE

TEMA BROJA:

SRBIJA I CRNA GORA U SAVETU EVROPE

Verena Tejlor:
**Povratak Srbije
i Crne Gore
evropskoj kući**

*Vesna Rakić-
Vodinelić:*
**Evropski sud za
ljudska prava**

Igor Simić:
**Evropska
konvencija o zaštiti
ljudskih prava i
osnovnih sloboda**

Zoran Skopljak:
**Da li je i Kosovo u
Savetu Evrope?**

Florijan Biber:
**Kako će biti
zaštićene
nacionalne
manjine?**

Jovan Teokarević:
**Vetrovi promena
na Balkanu**

Objavljeno kao dodatak
nedeljnika **VREME**
br. 642 od 24. aprila 2003.

Povodom prijema Srbije i Crne Gore u Savet Evrope

“Crna Gora i Srbija nemaju drugi put za svoje narode i građane osim puta mira, stabilnosti, demokratije i pune evropeizacije. Državna zajednica je duboko i nepovratno opredeljena za vladavinu prava, poštovanje ljudskih i manjinskih prava, razvijenu trži-

šnu ekonomiju, što jednom rečju znači za izgradnju savremenog demokratskog društva integrisanog u Evropu.” (**Svetozar Marović**, Predsednik Srbije i Crne Gore)

“Članstvo u Savetu Evrope doprineće

izgradnji modernog i stabilnog demokratskog društva bez organizovanog kriminala u Srbiji i Crnoj Gori. (...) Vlasti nove države zajednice poštovaće i ispunice sve obaveze sadržane u Mišljenju Parlamentarne skupštine Saveta Evrope.” (**Goran Svilanović**, ministar spoljnih poslova Srbije i Crne Gore)

“Današnja ceremonija u Strazburu jasan je signal da se posle dugog niza godina izolacije, zbog politike koja je ovaj region skupo koštala, vraćamo tamo gde nam je oduvek bilo mesto – u porodicu evropskih naroda. (...) Prijemom u Savet Evrope ujedinjena Evropa je takođe odala priznanje i vlastima u Crnoj Gori i Srbiji u naporima koje čine na demokratizaciji društva. (...) Iako nas čeka još puno posla, kada su u pitanju evropske integracije, DPS se nada da neće proći dugo vremena i da će san o evropskoj Crnoj Gori postati naša stvarnost.” (**Predrag Sekulić**, portparol Demokratske partije socijalista)

Povodom beogradskog samita Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi

“Želimo da postanete članice Evropske unije bez ‘ako’ i ‘ali’. Evropska istorija je vaša istorija, Evropa je vaš dom. Naši narodi žele i zaslužuju iste stvari: demokratiju, mir i napredak. (...) Pridruživanje EU-u je težak proces, koji zahteva odlučnost i posvećenost, ali Unija i Komisija biće na vašoj strani, pružiće neophodnu stručnu podršku i vođstvo, kao i finansijsku pomoć. Ali nije finansijska pomoć presudna za uspešan proces proširenja. Ključna je politička volja. (...) Regionalna saradnja je neodvojiva od priprema balkanskih zemalja za ulazak u EU, a balkanske zemlje su pokazale svoje opredeljenje da regionalne probleme rešavaju kroz regionalnu saradnju.” (**Romano Prodi**, predsednik Evropske komisije)

“Svi mi u regionu, koje povezuje izazov zajedničke evropske budućnosti, kroz saradnju i povezivanje na novim osnovama prećemo dostići taj cilj i lakše nositi breme istorijskog nasleđa koje nas opterećuje. Računajte na Crnu Goru kao pouzdanog partnera u tom procesu. (...) Crna Gora se krajnje odgovorno odnosi prema obavezama preuzetim Beogradskim sporazumom, a vreme će pokazati koji je najoptimalniji model državnoprav-

nog okvira i za Srbiju i za Crnu Goru. O tome će odlučivati naši građani. Najvažnije je da ostanemo na evropskom putu.” (**Milo Đukanović**, predsednik Vlade Crne Gore)

“Najkonkretniji rezultat beogradskog samita Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi je upravo izuzetno visok nivo predstavnika zemalja regiona koji su na njemu učestvovali, kakav ovaj grad odavno nije video i

kakav još nijedan predsedavajući Procesu pre nas nije uspeo da okupi. (...) Došli su jer su videli da je ovo zemlja koja je potpuno promenila ne samo sopstveni lik već i lik celog Balkana. Mi pokušavamo da Balkanu promenimo 'brend'. Ovaj samit pokazuje da Balkan može Evropi da predloži potpuno drugo lice.” (**Goran Svilanović**, ministar spoljnih poslova Srbije i Crne Gore)

Vetrovi promena na Balkanu

Ako smo ranije bili žrtve politike uslovljavanja, danas smo korisnici njenih rezultata, a glavna dobit je što ćemo tek sada, unutar Saveta Evrope, morati da se menjamo nabolje mnogo brže

PIŠE:

DR JOVAN TEOKAREVIĆ

U mesecu nakon ubistva srpskog premijera Đinđića mnogo toga se promenilo i kod nas i oko nas. U Srbiji je povedena bitka protiv kriminala bez presedana ne samo u našoj zemlji već i u celom regionu. Sudeći prema rezultatima – od kojih su mnogi zaista spektakularni – čini se da smo na dobrom putu da uspostavimo bar temelje vladavine prava. Ukoliko vlada uspe da na ovom polju bude uspešna i posle i bez vanrednog stanja, obriši jedne u civilizacijskom smislu nove Srbije postajace sve jači.

Borbu protiv kriminala izgleda da prati i nov talas reformskog poleta kakav nismo videli u poslednje dve godine. Treba se nadati da će vlast taj polet pravilno shvatiti: da će, naime, promovisati ujedinjavanje svih demokratskih snaga oko reformskih prioriteta, a ne fragmentaciju i međusobne sukobe, kao do sada.

Ovakav novi i dugo očekivani zaokret Srbije podržavaju i susedi i Evropa i svet. Podrška je, između ostalog, došla i u institucionalnom vidu, na balkanskom samitu u Beogradu, početkom aprila. Kao da se prvi put, iza još nepromenjenog "drvenog" diplomatskog jezika dokumenta sa ovog skupa, pomalja nešto novo – potreba da se sa susedima sarađuje i iz sopstvenog interesa, a ne samo zato što je takav nalog došao iz briselske centrale. Promenu je lako uočiti ne samo u odnosu na prošlu deceniju već i u odnosu na mnogo kraći period. Bivši ministar spoljnih poslova jedne susedne zemlje to mi je najbolje objasnio pre neki dan: kada je polovinom prošle decenije pokušao da obnovi susrete šefova diplomatija balkanskih zemalja, u jednom trenutku zatekao ih je kako, mada sede u istoj prostoriji pre početka zvaničnog sastanka, uopšte jedni sa drugima ne razgovaraju.

Koliko god smo s pravom nezadovoljni

nivoom sadašnje međusobne saradnje, izgleda da pomenuta slika više jednostavno nije moguća. Balkan je definitivno počeo da se menja nabolje, i sve više u skladu sa evropskom brzinom. Ako je do prve posleratne posete nemačkog predsednika njegovom francuskom kolegi trebalo da protekne čitavih sedamnaest godina, današnjim liderima samo do pre neku godinu zaraćenih država trebalo je nekoliko puta manje. Uprkos mnogim preprekama, koje i sami često neprirodno održavaju, oni su ipak spremni i na kompromise, ali i na zajedničke inicijative, kakva je, recimo, ova sadašnja makedonskog predsednika o jedinstvenom nastupu država Zapadnog Balkana na junskom samitu EU-a i regiona u Solunu.

Od Evropske unije pre mesec dana dobili smo i prve veće pohvale, u sada već redovnom aprilskom izveštaju. Kritike i zahtevi svakako i dalje pretežu u ovim dokumentima, ali je pohvalnih tonova više nego ikad ranije. Za Srbiju je posebno važno što se komplimenti odnose na poslove u vezi s konsolidacijom demokratije u našoj zemlji.

Slično viđenje imao je i Savet Evrope, primajući nas konačno u svoje članstvo ne samo – i ne najviše, želeli bismo da verujemo – zbog griže savesti posle atentata na Đinđića. Nije to valjda bilo ni zbog potrebe da se okonča poluvekovna misija ove organizacije, to jest da se i poslednje "siročće" svijeta u krilu poro-

dice evropskih demokratija. Pored simboličnog značaja – prvog koraka u evropskim integracijama – članstvo u Savetu Evrope je na još jedan način istorijski međaš za nas. To je, naime, uspešno obavljen posao na međunarodnom šalteru koji izdaje potvrde o demokratskom karakteru režima. Manje je važno što je i naša demokratija, kao i mnoge druge, veoma nesavršena. Važnije je da smo uspešli da profitiramo od politike uslovljavanja. Ako smo ranije bili njene žrtve, danas smo, kada se i ona primenjuje mnogo adekvatnije, korisnici njenih rezultata. Glavna dobit je u tome što ćemo tek sada, unutar Saveta Evrope, morati da se menjamo nabolje mnogo brže i mnogo više, čemu smo posvetili ovaj broj "Evropskog foruma".

Novoosvojeno članstvo u najstarijoj evropskoj organizaciji liči na zamku koju za svoje vlade pripremaju građani u saradnji sa postojećim članicama Saveta Evrope. Od sada će svako ugrožavanje ljudskih prava, svako zapostavljanje institucionalnih reformi i svaki korak unazad u demokratizaciji moći da bude kažnjen, sa legitimnošću bez premca, koju pružaju domaći tužilac i međunarodni presuditelj. Takva vrsta uslovljavanja odlikuje, međutim, i sve druge oblike integracija koji su pred nama, tako da nam predstoji sve više istog, na šta se treba brzo navikavati.

Da smo ranije bili spremni na tako nešto, naše mesto bi danas sigurno bilo među deset zemalja koje su u Atini polovinom aprila sa Evropskom unijom potpisale ugovore o pridruživanju. U glavnom gradu Grčke se, na kraju najvećeg proširenja EU-a do sada, zaisla potpisivala istorija Starog kontinenta. Pre konačnog potpisa istorija se mora pisati kod kuće, upornim nastojanjima i obično malim koracima. Oni su danas lakši jer Balkan sve manje ima jučerašnji lik.

Autor je direktor Beogradskog centra za evropske integracije (BeCEI)

PANORAMA STRAZBURA

I mi smo potrebni Evropi

Direktorka Direkcije za OEBS i SE u Ministarstvu spoljnih poslova Srbije i Crne Gore govori za "Evropski forum"

Valter Švimer, generalni sekretar Saveta Evrope, specijalno za "Evropski forum":

Početak inspirativne saradnje

Pozdravljam prijem Srbije i Crne Gore u Savet Evrope, gde je zauzela svoje zasluženno mesto među evropskim demokratijama. Ovaj korak potvrđuje održivu privrženost zemlje osnovnim vrednostima naše organizacije: ljudskim pravima, vladavini prava i višestranačkoj demokratiji. To je, takođe, sporazum koji vlada potpisuje sa građanima svoje zemlje, koji garantuje zaštitu ljudskih prava, kao što je zapisano u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Članstvo u Savetu Evrope je početak procesa integracije u sistem evropskih standarda i ljudskih prava, koji će promeniti život građana Srbije i Crne Gore. On za vlasti znači mnogo mukotrpnog rada, jer ne zahteva samo bitnu pravosudnu reformu već i u mnogim slučajevima promenu stava i ustaljene prakse. Ali, mi ćemo, kroz zajednički "postprijemni" program, podržati vladu i parlamente u tim naporima. Važan deo ovog programa razvijen je zajedno sa Evropskom unijom jer će on biti značajan i za proces uključivanja Srbije i Crne Gore u Evropsku uniju.

Proces će izbliza pratiti Parlamentarna skupština Saveta Evrope i Komitet ministara. Ovaj monitoring je zanimljiv i za građansko društvo i medije jer će izveštaji biti javni – objavljeni na internetu.

Sad, kad je Srbija i Crna Gora članica Saveta Evrope, ona će konačno doprineti građenju Evrope na osnovu vrednosti koje delimo svi mi u Savetu Evrope. Unapred se radujem dobroj i inspirativnoj saradnji.

Peter Šider, predsednik Parlamentarne skupštine Saveta Evrope, specijalno za "Evropski forum":

Nova budućnost za Srbiju i Crnu Goru

Kada sam se pripremao za svoj govor na ceremoniji prijema Srbije i Crne Gore u Savet Evrope, jedna slika mi je bila u glavi – slika čoveka koji, među stotinama hiljada drugih ljudi, tihih i ponosnih, korača ulicama Beograda za vreme sahrane pokojnog srpskog premijera Zorana Đinđića. Čoveka u suzama, na čijoj je majici pisalo *Ubili ste budućnost moje dece*.

Nema sumnje da je to i bila namera organizatora ovog gnusnog zločina, ali oni nisu uspeali. Ubili su hrabrog lidera sa vizijom, ali nisu uspeali da unište ono što su on i ostali predvodnici naprednih snaga u Srbiji i Crnoj Gori postigli i ono što će oni koji ga zamene nastaviti da rade u budućnosti. Nakon ubistva Đinđića, pokrenuo sam ličnu inicijativu ubeđivanja vlada Saveta Evrope da ubrzaju proceduru prijema Srbije i Crne Gore. Drago mi je da je moj apel naišao na pozitivan prijem i verujem da je ovo odgovarajuća i pravovremena počast pokojnom premijeru. Ali neka ne bude zabune – Srbija i Crna Gora nije ušla u Savet Evrope zbog toga što je Đinđić ubijen, ona se priključila zbog onoga što su napredne snage u zemlji postigle dok je još bio živ.

Hrabrost i odlučnost onih koji su od 5. oktobra i ranije težili da dovedu evropske ideale u Srbiju i Crnu Goru, konačno su uvele ovu zemlju u Savet Evrope. Prijem je njihova zasluga, zasluga onoga što je najbolje u Srbiji i Crnoj Gori, njenog naroda koji je odlučio da bespovratno prekine veze sa prošlošću i okrene leđa režimu koji je njima i mnogim drugima doneo mnogo bola i patnje proteklih godina. To je zemlja koju sam oduvek voleo i jedva čekao da joj zaželim dobrodošlicu pod naše okrilje.

u odnosima sa susedima, u regionalnoj saradnji, u istrajnom i doslednom nastojanju da se pokažemo kao odgovoran i aktivan član međunarodne zajednice.

Upravo je namera da se proces reformi nastavi i ubrza vodila ka odluci o prijemu. Realna ocena da bi ubistvo premijera Zorana Đinđića, kao državnika koji je čvrsto verovao u nužnost brzih i radikalnih reformi, moglo dovesti u opasnost ili bar ugroziti taj kurs otklonila je i poslednje prepreke i bitno proceduralno ubrzala odluku Komiteta ministara.

Uslovi koje smo u protekle dve godine ispunjavali, pre svega u pogledu jačanja vladavine prava, unapređenja i zaštite ljudskih, a posebno manjinskih prava, kroz reformu sudstva, policije, obrazovanja... nisu bili posebni i zlonamerno smišljeni i nama nametnuti u formi pritiska. Obaveze koje smo prihvatili da u saradnji s nadležnim telima, pre svega Misijom SE u Srbiji i Crnoj Gori, u naredne dve godine ispunimo, uz prihvatanje uobičajenog monitoringa, jedini su put stvarnog sticanja evropske članske karte, i to ne samo za državu već i za njene građane. Zar nije interes građana ove države da se uključe u sve evropske tokove, zajedničke akcije i procese, od onih u domenu pravne saradnje do onih koji unapređuju socijalna prava, položaj i prava svih manjina, daju mladima prava na korišćenje evropske kartice EURO 26 i da se uključe u trendove modernog sistema obrazovanja?

Zar nije naš interes da prihvatimo brojne evropske konvencije, počev od onih koje su osnov za sprečavanje organizovanog kriminala, ilegalnog pranja novca, korupcije, pa do razvoja i jačanja lokalne samouprave, prekogranične i regionalne saradnje, zaštite i očuvanja čovekove okoline, kulturnih spomenika, manjinskih jezika ili pune slobode informisanja, unapređenja medija, slobode misli i vere, poštovanja i uvažavanja aktivnosti nevladinih organizacija i razvoja građanskog društva? To su i naši ciljevi i interesi. To je deo naše evropske budućnosti. ■

Kad pojedinac tuži državu

Naši građani će dobiti važnu i dosad nepostojeću šansu da se zaštite od svih ugrožavanja ili povreda ljudskih prava koje prouzrokuje država preko svojih organa – sudova, upravnih organa, pa i skupštine. – Pored pojedinca, postupak pred sudom u Strazburu mogu jedna protiv druge podneti i države članice

PIŠE: PROF. DR. VESNA RAKIĆ-VODINIĆ

Stupanjem u Savet Evrope Srbija i Crna Gora će preuzeti, kao svoj, pravni poredak koji je u ovoj najstarijoj evropskoj organizaciji građen od 1950. godine do danas. Temelj tog pravnog poretka je **Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama**, potpisana u Rimu 4. novembra 1950. godine, a stupila na snagu 1953. godine. U okviru Saveta Evrope, pored Konvencije o ljudskim pravima, dosad je usvojeno više od 160 različitih konvencija, među kojima Evropska socijalna povelja, Konvencija o zabrani mučenja i nehumanog postupanja, Okvirna konvencija za zaštitu manjina, Evropska kulturna konvencija, Konvencija o lokalnim i regionalnim jezicima, Evropska konvencija o prekograničnoj televiziji...

Već iz samih naziva ovih akata može se zaključiti da se aktivnosti Saveta Evrope odnose na širok krug raznolikih pitanja: zaštitu ljudskih prava, zaštitu manjina, slobodu medija, socijalnu i ekonomsku zaštitu, na kulturu i kulturno nasleđe, lokalnu samoupravu, iz čega naročito proizlazi **obaveza osavremenjavanja i ujednačavanja zakonodavstava država članica u ovim i drugim područjima**.

Evropska konvencija o ljudskim pravima bi, kao neke druge međunarodne konvencije koje za predmet imaju garantovanje i zaštitu ljudskih prava, ostala samo popis plemenitih deklaracija da nisu uspostavljeni efikasni mehanizmi za njeno tumačenje i primenu: Evropski sud za ljudska prava, Evropska komisija za ljudska prava i Komitet ministara.

Evropski sud za ljudska prava – najdelo-

tvorniji organ Saveta Evrope u zaštiti ljudskih prava – osnovan je 1959. godine u Strazburu. Organizacija i ovlašćenja ovog suda propisani su samom Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (članovi 19–51), a postupak pred tim Sudom uređen je Poslovníkom koji je stupio na snagu 1. novembra 1998. godine.

U početku, Evropska komisija za ljudska prava imala je ulogu centralnog organa Save- ta Evrope za zaštitu ljudskih prava. Komisija nije bila shvaćena kao sud koji presuđuje u sporu o tome da li je država članica povredila ljudska prava zajemčena Konvencijom, nego kao organ koji posreduje radi mirnog rešenja spora. Usvajanjem Protokola 11 (u novembru 1998. godine) Komisija je prestala da postoji i na mesto dotadašnjih organa Komisije i Suda stupio je (samo) Evropski sud za ljudska prava, kao glavni **nadnacionalni ili tačnije naddržavni** organ zaštite ljudskih prava. Jedan od važnih razloga za promenu uloge Suda leži u potrebi da se zaštita ljudskih prava pod okriljem Saveta Evrope pojednostavi i učini efikasnijom, naročito s obzirom na pristupanje velikog broja novih država članica u kratkom vremenu i na povećanje broja sporova pred Sudom.

Postupke pred Evropskim sudom za ljudska prava najčešće pokreću pojedinci (građani) ili nevladine organizacije, tvrdeći da je država članica ugrozila ili povredila neko od ljudskih prava zaštićeno Konvencijom ili dodatnim protokolima. Sama Konvencija obavezuje države članice, najpre, na to da one same ne krše zajemčena prava ili da se u ta prava ne mešaju više nego što je neophodno u jednom demokratskom društvu (negativne obaveze države). Potom, Konvencija nameće državam članicama obavezu da preduzmu mere potrebne za efikasno uživanje i zaštitu ljudskih prava svojim građanima (pozitivne obaveze države).

Pored pojedinca, postupak protiv države članice zbog kršenja ljudskih prava može podneti druga država članica. Da bi Sud uopšte mogao da se upusti u rešavanje spora, moraju se ispuniti procesni uslovi određeni samom Konvencijom. Jedan od

Evropski sud za ljudska prava u brojkama

U prvih 25 godina postojanja (1959–1985) Sud je doneo presude u 105 slučajeva. Godine 1995. Sud je doneo presude u 87 sporova, a 1999. godine u 177 sporova. Naglo povećanje broja presuda nastupilo je 2000. godine, kada je Sud doneo 695 presuda. Sve ukupno, od svog osnivanja do 2002, Sud je rešio preko 2500 sporova, a u oko 52.000 pokrenutih slučajeva odlučio da pritužba stranke nije dopuštena, te se nije ni upustio u rešavanje spora.

Organizacija Evropskog suda za ljudska prava

Sud ima onoliko sudija koliko je zemalja članica Saveta Evrope, pri čemu svaka od njih nominuje trojicu kandidata, i to bar dvojicu svojih državljana, a Parlamentarna skupština SE od njih bira jednog. Sudije se biraju na period od šest godina, sa mogućnošću reizbora, i u Strazburu ne zastupaju sopstvenu zemlju, već ona, ako se nađe kao optužena, ima posebnog branioca.

Sud je podeljen u četiri odeljenja, a sudi u odborima od tri sudije, u većima od sedam sudija ili kao Veliko veće, koje se sastoji od sedamnaest sudija. O dopuštenosti pritužbe odlučuje tročlani odbor sudija. Ako on smatra da je pritužba nedopuštena, odluku može doneti samo jednoglasno, a ako jednoglasnosti nema, odluku o dopuštenosti donosi sedmočlano veće. Ako smatra da je pritužba dopuštena, sedmočlano veće će doneti i odluku o rešenju samog spora. Izuzetno, to veće može prepustiti odluku o rešenju spora Velikom veću, i to – ako se postavlja ozbiljno pitanje tumačenja Konvencije ili dodatnih protokola ili ako je verovatno da treba odstupati od dosadašnje prakse. Veliko veće je takođe i žalbeno instanca, tj. ako je presudu donelo sedmočlano veće, strana koja nije uspeła u sporu, može izjaviti žalbu Velikom veću. Presude velikog veća su konačne i pravnosnažne.

najvažnijih uslova sastoji se u tome da onaj ko pokreće postupak mora iscrpiti sva raspoloživa pravna sredstva koja predviđa pravo države u kojoj je došlo do povrede ili ugrožavanja ljudskog prava o kojem se raspravlja. Takođe, pritužba mora biti blagovremena, tj. mora biti podnesena u roku od šest meseci od dana donošenja konačne odluke od strane nadležnog organa države u kojoj je povreda prava izvršena.

Sud neće dozvoliti raspravljanje o anonimnim zahtevima, kao ni o zahtevima koji su u osnovi isti kao predmet o kojem je Sud već odlučivao ili o kojem postupa i odlučuje neki drugi međunarodni organ. Kad se Sud upusti u razmatranje sporne stvari, on može zaključiti da je pravo predviđeno Konvencijom i dodatnim protokolima povređeno ili da povrede nema. Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede prava, on će, na zahtev stranke, dosuditi pravičnu naknadu štete koju je stranka pretrpela. Presude Evropskog suda za ljudska prava su nedvosmislene i ne ostavljaju osuđenoj državi članici gotovo nikakav

slobodan prostor za izigravanje odluka ili za njihovo neizvršenje. Izvršenje presuda ovog suda kontroliše Komitet ministara, ne samo u pogledu obaveze države da naknadi štetu već i primene drugih mera na koje je osuđena država članica, a koje zavise od vrste povrede prava. Te mere mogu da se sastoje u ponavljanju postupka pred domaćim organima, izmeni domaćeg zakonodavstva, izmeni sudske prakse, ispravljanju odluke nekog domaćeg organa i sl.

Kada bude ratifikovana Evropska konvencija o ljudskim pravima, građani Srbije i Crne Gore dobiće važnu i dosad nepostojeću šansu da se zaštite od svih ugrožavanja ili povreda ljudskih prava koje prouzrokuje država preko svojih organa – sudova, upravnih organa, pa i skupštine, ako ona donese zakon kojim se odstupa od pravnih standarda utvrđenih Konvencijom i praksom Evropskog suda za ljudska prava. To će biti zaštita visokog pravnog i moralnog autoriteta, koja će bitno ograničiti prostor diskrecione vlasti države.

Autorka je direktorka Instituta za uporedno pravo iz Beograda

Izmene nacionalnog zakonodavstva

Kako u praksi deluje Evropska konvencija o ljudskim pravima? Najbolja ilustracija su primeri promene nacionalnog zakonodavstva u zemljama članicama Saveta Evrope, nakon sudskih presuda koje su protiv njih vođene.

Austrija je, recimo, izmenila odredbe svog zakona o krivičnom postupku i uputstva o postupanju prema zatvoreniciima u ustanovama za mentalno obolele; **Belgija** je dopunila zakone o beskućnicima (skitnicama) i izjednačila zakonska prava bračne i vanbračne dece; **Bugarska** je ukinula pravo tužilaca da narede pritvor osumnjičenih pre suđenja; **Danska** je usvojila dopune zakona o starateljstvu nad vanbračnom decom i izmenila zakon o lišavanju slobode pre sudskog postupka (što je učinila i **Grčka**); **Finska** je promenila zakon o starateljstvu nad decom i pravima posećivanja; **Francuska**, **Španija** i **Velika Britanija** su donele zakon o prisluškivanju telefona; **Italija** je u zakon o krivičnom postupku unela obavezno prisustvo advokata odbrane u sudskim postupcima (uključujući i žalbe Kasacionom sudu); **Holandija** je izmenila zakon o pritvoru mentalno obolelih pacijenata i dopunila vojni krivični zakon; **Portugal** je reformisao svoj administrativni sudski sistem i povećala broj sudija; **Rumunija** je proširila pravo na podnošenje žalbe na odluku tužioca u vezi s imovinskim pravima; **Švedska** je usvojila dopune zakona o obaveznoj veronauici; **Švajcarska** je potpuno revidirala organizaciju svog sudstva i krivičnih postupaka (u primeni na federalnu armiju) i izmenila građanski zakonik u pogledu lišavanja slobode u popravnim centrima; **Turska** je smanjila maksimalno trajanje policijskog pritvora; **Velika Britanija** je zabranila fizičko kažnjavanje u školama.

Pravično suđenje

Važan element prava na pravično suđenje je odlučivanje suda u razumnom roku. Evropski sud nije uspostavio pravilo o tome koliko treba da traje sudski postupak da bi se smatrao okončanim u razumnom roku, ali je formulisao kriterijume od kojih zavisi da li je ovaj standard poštovan ili ne. To su: složenost pravne stvari o kojoj odlučuje domaći sud, ponašanje tužioca u toku postupka i način postupanja nacionalnog suda. S obzirom na to da prosečno trajanje parničnog postupka u Srbiji i Crnoj Gori iznosi oko četiri godine, može se očekivati znatan broj pritužbi i zahteva za naknadu štete zbog neopravdano dugog trajanja postupka.

Osobenost Evropske konvencije

PIŠE: MR IGOR SIMIĆ

Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Konvencija) nije klasična međunarodna konvencija: ona ne podleže principu reciprociteta i uživa pravo direktne i prvenstvene primene.

Odsustvo reciprociteta: Konvencija ne predviđa generalnu klauzulu reciprociteta i Evropski sud za ljudska prava potvrdio je nemogućnost pozivanja na uslov reciprociteta koji inače karakteriše klasično međunarodno pravo. Stoga se državna zajednica Srbija i Crna Gora ne može zakloniti iza činjenice da neka druga država ne poštuje svoje obaveze proistekle iz Konvencija kako Konvenciju ne bi primenila ili odložila njenu primenu.

Isto tako, ona se neće moći pozivati na rezervu koju je neka druga država stavila na Konvencija da bi sprečila tu istu državu

da iskoristi svoje pravo podnošenja državne žalbe protiv SCG. Tako, 1982–83. godine Turska nije mogla da se pozove na rezervu koju je Francuska stavila na činjenicu da se Konvencija ne može primeniti u slučaju nastanka varednih okolnosti kako bi blokirala tužbu koju je ta zemlja podnela zbog povreda ljudskih prava nastalih usled preuzimanja vlasti od strane turske armije i proklamovanja opsadnog stanja.

Neposredna primena: Konvencija je direktno primenljiva, što će reći da ona neposredno uspostavlja prava u korist pojedinca koji se na njih poziva pred unutrašnjom jurisdikcijom suprotstavljajući se svakoj suprotnoj normativnoj odredbi. Evropski sud za ljudska prava smatra da se norme Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda mogu direktno primeniti kako od strane domaćih tako i od međunarodnih sudija.

Tako, svaki optuženi koji se smatra žrtvom kršenja prava iz Konvencija od strane SCG moći će da se pozove na ovaj tekst pred naci-

onalnim sudovima i da traži da se otkloni nacionalna odredba koja je u suprotnosti sa tekstom Konvencije.

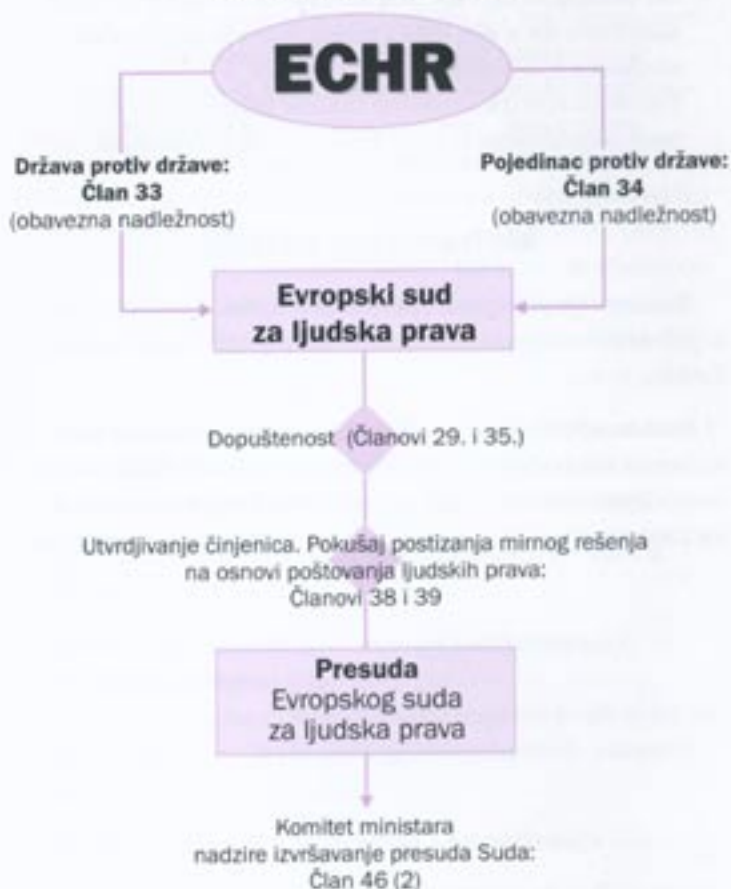
Prvenstvo: U presuđivanju u periodu 1980–1990. Evropski sud za ljudska prava jasno je potvrdio pravo prvenstva Konvencija nad unutrašnjim aktima država članica. To pravo prvenstva prevlađuje nad svim nacionalnim normama koje su u suprotnosti sa Konvencijom, bilo da su one zakonske ili podzakonske prirode. Ovo pravo prvenstva je opšteprihvaćeno bez obzira na to da li je nacionalni zakon donesen pre ili posle usvajanja Konvencija.

Podrazumeva se da načelo prava prvenstva ne sprečava SCG da nadmaši minimum standarda zaštite koji je utvrdila Konvencija, predviđajući odredbe koje još više štite prava čoveka. Logično je da će pravilo koje je povoljnije za pojedinca prevagnuti.

Autor je advokat u pariskoj advokatskoj kancelariji "Cleary, Gottlieb, Steen & Hamilton"

Evropska konvencija o ljudskim pravima (ECHR)

Mehanizam kontrole

Koja prava štiti Evropska konvencija

Posle potpisivanja i stupanja na snagu Evropske konvencije, usledilo je donošenje dvanaest dodatnih protokola. Neki od njih su postali sastavni delovi Konvencije, neki su prestali da važe, dok je protokolima 1, 4, 6 i 7 proširena lista ljudskih prava koja se jemče svim građanima Evrope – državljanima zemalja članica Saveta Evrope. Usvajanjem dodatnih protokola, Evropska konvencija je postala **magna karta** ljudskih prava i sloboda, kao što su:

- pravo na život, zabrana torture, ropstva i prinudnog rada, pravo na slobodu i bezbednost ličnosti, pravo na pravično suđenje, garancija da se ne može izreći kazna ako nije bila predviđena zakonom, pravo na poštovanje privatnosti, sloboda misli, savesti i veroispovedi, sloboda izražavanja, udruživanja i okupljanja, pravo na zaključenje braka, pravo na efikasno pravno sredstvo za zaštitu ljudskih prava, zabrana diskriminacije (Konvencija, članovi 1 do 14), zatim pravo na zaštitu svojine, pravo na obrazovanje, pravo na slobodne izbore (članovi 1 do 3 Protokola 1), zabrana propisivanja i izricanja zatvorskih kazni zbog dugova, sloboda kretanja i izbora prebivališta, zabrana proterivanja sopstvenih državljana, pravo na ulazak u sopstvenu državu, zabrana kolektivnog proterivanja stranaca (članovi 1 do 4 Protokola 4), ukidanje smrtno kazne (čl. 1 Protokola 6), procesne garancije u slučaju proterivanja stranaca, pravo na žalbu u krivičnim i drugim kaznenim postupcima, pravo na naknadu štete u slučaju nezakonite osude, zabrana ponovnog suđenja i kažnjavanja za isto delo i jednakost i ravnopravnost supružnika (članovi 1 do 5 Protokola 7).

VERENA TEJLOR, SPECIJALNI IZASLANIK SAVETA EVROPE U SRBIJI I CRNOJ GORI

Povratak kući

“Ulaskom u Savet Evrope vaša zemlja ne počinje nešto sasvim novo, već pokazuje da se vratila zajedničkim evropskim vrednostima.”

“Evropska konvencija o ljudskim pravima štiti, na žalost mnogih, ne samo dobre već i loše momke”

“Vaša zemlja je ulaskom u Savet Evrope (SE) prihvatila i čitav niz obaveza koje će morati da ispuni (dakle, više nije na njoj da odluči hoće li ili neće), a one se odnose pre svega na poštovanje ljudskih prava. To nisu samo obaveze koje Srbija i Crna Gora ima prema međunarodnoj zajednici već prvenstveno prema svojim građanima”, navodi Verena Tejlor, specijalni izaslanik Saveta Evrope u Srbiji i Crnoj Gori i šef kancelarije SE u Beogradu, u ekskluzivnom intervjuu za “Evropski forum”.

Na svečanosti u Strazburu, gde je državna zajednica Srbija i Crna Gora i zvanično postala 45. članica SE, ministar spoljnih poslova Goran Svilanović potpisao je Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, najznačajniji dokument u ovoj oblasti, a Skupština SCG trebalo bi da je ratifikuje, zajedno sa dopunskim protokolima (1, 4, 6, 7, 11, 12 i 13) u roku od godinu dana. Obaveza je SCG da potpiše i godinu dana od prijema u SE ratifikuje, takođe uz protokole kojima je dopunjena, i Evropsku konvenciju o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupaka i kažnjavanja, a u roku od dve

godine Evropsku povelju o jezicima regionalnih ili manjinskih grupa, Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi, Evropsku socijalnu povelju i Evropsku okvirnu povelju o prekograničnoj saradnji, kao i nekoliko drugih konvencija SE (o ekstradiciji, međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim predmetima, pranju novca, pretresu, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih nezakonitim putem, transferu osuđenih lica).

Nema “selektivne” pravde

Ovdašnju javnost, naravno, najviše interesuje kada ćemo dobiti pristup Evropskom sudu za ljudska prava, preko kojeg Savet Evrope nadzire primenu Konvencije o ljudskim pravima na teritoriji zemalja potpisnica i omogućava da u slučaju njihovog kršenja pojedinci neposredno tuže državu.

Odmah da objasnim: tek nakon ratifikacije ove Konvencije, građani Srbije i Crne Gore dobiće “zeleno svetlo” da se za zaštitu svojih prava, ukoliko su iscrpli sve mogućnosti u okviru nacionalnog zakonodavstva, obrate Evropskom sudu.

Znam da će, nažalost, to obeshrabriti priličan broj ljudi, ali mora se znati da sve dok Skupština Srbije i Crne Gore ne ratifikuje Konvenciju, njeni državljani neće imati pravo da se obrate Evropskom sudu. Takođe, neće kasnije moći da se žale Strazburu ako prethodno nisu prošli sve instance u svojoj zemlji. Treba već sad napomenuti još jednu važnu stvar, a to je da se ljudska prava ne mogu štititi “unazad”, dakle, Sud će uzimati u obzir samo slučajeve koji su se dogodili posle ratifikacije Konvencije, nikako retroaktivno. Mnogi žitelji bivših komunističkih istočnoevropskih zemalja, međutim, ovo nisu razumeli, pa su nagmuli u Strazbur da traže ispravljanje nepravdi koje su im učinjene još u vreme “crvene diktature”.

I ovako, doduše, pred Evropskim sudom za ljudska prava našao se velik broj žalbi iz ove grupe zemalja, a ukupan broj nerešenih predmeta trenutno se procenjuje na oko 19.000, tako da se do presude dosta dugo čeka.

Najzad, da kažem još nešto što se nekima verovatno neće svideti, a to je da Konvencija o ljudskim pravima štiti sve ljude podjednako i da se ne može selektivno primenjivati samo na “dobre”, već i na “loše” momke – kriminalce, siledžije, lopove...

Šta se još očekuje od naše zemlje nakon prijema u Savet Evrope?

Predstoje vam ratifikacija Dejtonskog sporazuma i saradnja na njegovoj primeni, što se posebno odnosi na rešavanje unutrašnjih i međunarodnih sporova mirnim putem, nastavak saradnje sa Haškim tribunalom, zatim izmene i dopune domaćeg zakonodavstva i dalje demokratske reforme državnih institucija.

Saradnja sa Hagom je više od obaveze, to je početak suočavanja vašeg naroda sa prošlošću i osnovica za pomirenje. Teško je, naravno, naterati celo društvo da se kritički osvrne na proteklih desetak i više godina i iz toga izvuce prave poruke za budućnost. I dalje tu ima gorčine, nerazumevanja i nesprenosti. Ali, upravo zato je potrebno da vlasti jasno iskazuju svoju spremnost na saradnju sa Tribunalom i ispune sve što je potpisano.

Kad je reč o promenama u oblasti zakonodavstva, očekuje se da u Ustavnu povelju uključite odredbe kojima se vojska stavlja pod civilnu kontrolu, da donesete zakon o reformi policije i primenite Evropski kodeks o policijskoj etici, da reorganizujete tajnu policiju i stavite je pod kontrolu Vlade i Skupštine, da usvojite Predlog zakona o radiodifuziji (dovoljno brzo da bi se mogao primeniti pre narednih izbora) i osigurajte slobodu govora i medija, da donesete zakon kojim će se obezbediti primena Ženevske konvencije o

statusu izbeglica (sa pratećim protokolom) i zakon o građanskim udruženjima i nevladinim organizacijama, u skladu sa evropskim standardima, kao i da u saradnji sa stručnjacima Saveta Evrope revidirate zakone i propise koji se odnose na zatvorski sistem, ratne zločine i mučenje...

Mi smo u Savetu Evrope svesni da je ovo tek početak procesa koji će potrajati i da zemlja neće moći sve da uradi sama, ali smo takođe spremni da pomognemo na svakom koraku i uvereni da je vaša politička elita, i većina građana, zaista privržena zajedničkim evropskim vrednostima i evropskoj integraciji. Taj duh je postojao ovde i ranije, tako da ulazak Srbije i Crne Gore u SE nije početak nečeg novog, već bih pre rekla – povratak kući.

Škola demokratije

Poštovanje ljudskih prava, ljudskog dostojanstva ali i različitosti, kao preduslov za bilo kakvu dalju saradnju sa pripadnicima drugih naroda u sopstvenoj zemlji i u susedstvu, ipak se ne može oslanjati isključivo na zakone i propise.

Naravno, upravo zato Savet Evrope podstiče i razne druge aktivnosti, kao što su “škola demokratije” za studente, mlade političare i državne službenike, trening sudija, obuka policajaca iz etike, obogaćivanje nastavnog gradiva za osnovce i srednjoškolce lekcijama o demokratiji, ravnopravnosti i ljudskim pravima (u pripremi je zajednički projekat Saveeta Evrope i Ministarstva obrazovanja Srbije i Crne Gore)... Tu su nam veoma koristila iskustva iz drugih zemalja.

Važno je da se od malih nogu borimo protiv loših stereotipa i predrasuda koje nam onemogućavaju da poštujemo i uvažavamo one koji se po bilo čemu od nas razlikuju, i da što više saznajemo jedni o drugima u Evropi i regionu – jer je proces evropskih integracija istovremeno i proces pomirenja (ne samo u ovom delu Evrope i ne samo sada) i građenje zajedničke budućnosti.

Ko će i kako obezbediti poštovanje ljudskih prava i sloboda na Kosovu i Metohiji?

Ovo je veoma bolno pitanje. Parlamentarna skupština SE jasno je stavila do znanja da se Konvencija o ljudskim pravima i druge konvencije Saveta Evrope, s obzirom na Rezoluciju 1244 Saveta bezbednosti OUN-a, odnose i na stanovnike Kosova, koji takođe imaju pristup Evropskom sudu u Strazburu, ali je ostavila da se o načinu primene ovih normi dogovore vlasti u Beogradu i UNMIK. Jasno je da Srbija i Crna Gora, koja nema izvršnu vlast u Pokrajini, ne može garantovati primenu

Konvencije, dakle, mora se tražiti alternativa. Razgovarali smo sa predstavnicima UNMIK-a (vlada SCG je s tim upoznata) o tome kako bi oni mogli da osiguraju primenu Konvencije na Kosovu. Pregovori su u toku.

Dodatni je problem što građani Kosova i Metohije ne mogu da se obrate Evropskom sudu za zaštitu ljudskih prava sve dok u potpunosti ne iskoriste mogućnosti domaćeg zakonodavstva, ali da bi ova procedura bila ispoštovana, sudovi u Pokrajini morali bi da potpadaju pod nadležnost Srbije i Crne Gore, što sad u praksi nije slučaj.

Što pre okončati vanredno stanje

Kako će Savet Evrope nadzirati poštovanje prihvaćenih obaveza u Srbiji i Crnoj Gori?

Prvo da istaknem da Parlamentarna skupština Saveta Evrope smatra da, kakav god bio ishod raspodele nadležnosti između zajedničke države Srbije i Crne Gore i republika, ta država će, sve dok postoji, biti međunarodno obavezna da poštuje obaveze preuzete stupanjem u članstvo SE.

Zajedno sa vlastima u vašoj zemlji ustanovili smo takozvani postprijemni program, kroz koji su prošle i druge zemlje kao novoprimitljene članice Saveta Evrope. On uključuje i praćenje preuzetih obaveza po oblastima (recimo, jedan će čovek biti posebno zadužen za reformu sudstva i kaznenu politiku), i u

tome ćemo imati saradnju i drugih međunarodnih organizacija, pre svega OEBS-a i Evropske unije.

Monitoring se sastoji od dve paralelne procedure. Parlamentarna skupština SE (u skladu sa Rezolucijom 1115 iz 1997. godine) posredstvom Odbora za nadzor prati kako i novi i stari članovi poštuju ljudska prava i slobode, a Komitet ministara, preko svog sekretarijata (odnosno Grupe generalnog sekretara za nadzor), nadgleda ispunjavanje posebnih obaveza u svakoj (novoučlanjenoj) zemlji ponao-

sob. Tri meseca posle prijema, Grupa “na licu mesta” ocenjuje situaciju u zemlji i zatim podnosi izveštaj koji će biti stavljen na uvid javnosti. Takva poseta Srbiji i Crnoj Gori planirana je za 16. jun.

U međuvremenu, najvažnije je da se što pre okonča vanredno stanje uvedeno posle ubistva srpskog premijera Zorana Đinđića. Nama je sasvim jasno zašto se pribeglo ovoj meri, ali ona nije u skladu sa Konvencijom o ljudskim pravima. Najviše se pribojavam da će Skupština doneti neka posebna pravila i dopune zakona samo zbog vanrednog stanja, a to se ne bi smelo dogoditi.

Kao što sam već naglasila, svi zakoni i procedure u vašoj zemlji sad moraju biti usklađeni sa Konvencijom o ljudskim pravima, i jednaki za sve, i za loše i za dobre!

ALEKSANDRA MIJALKOVIĆ

Zaštita manjina

Iako je ovo jedna veoma slaba konvencija, rešenje nije u napuštanju svih nastajućih međunarodnih standarda, već u povećanju pritiska na one koji ne žele da ih ispunjavaju

PIŠE:
DR FLORIJAN BIBER

veoma visoki.

Više od četiri decenije nakon završetka Drugog svetskog rata, međunarodna pažnja je bila usmerena gotovo isključivo na ljudska prava pojedinaca, dok su se prava manjina razvijala uglavnom u zemljama sa znatnim brojem pripadnika tih manjina. Međunarodno pravo je davalo standarde samo u slučaju prava pojedinca, poput zabrane njihove diskriminacije na osnovu etničke ili verske pripadnosti.

O razvoju manjinskih prava možemo govoriti tek nakon pada Berlinskog zida, kada su zemlje Srednje i Istočne Evrope postale demokratije – sa potrebom ne samo da uspostave funkcionalne demokratske sisteme već i da pruže pravnu zaštitu svojim građanima, uključujući i manjine. Pored toga, početak konflikata u bivšoj Jugoslaviji pokazao je da smanjenje prava grupama, poput Srba u Hrvatskoj ili Albanaca na Kosovu, može lako postati povod rata.

OKVIRNA KONVENCIJA: Čak i danas, jedini obavezujući i sveobuhvatni međunarodni pravni dokument o manjinskim pravima je Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Saveta Evrope, usvojena 1994. godine. Na mnogo načina, to je jedna veoma slaba konvencija – nije ni čudo, s obzirom na to da su je napisale i potpisale države koje nerado daju više prava nego što je potrebno, posebno manjinama.

Kao rezultat, skoro svaki član sadrži brojne izbegavajuće klauzule, poput *gde je potrebno, adekvatno, koliko god je moguće*. Ideja Konvencije je da pruži okvir u kojem će države da formulišu svoje konkretne i specifične zakone da bi zaštitile manjine. Detaljnija objašnjenja su vrlo retka, imajući u vidu da se brige i potrebe manjina umnogome razlikuju širom

kontinenta.

Čak i pored njene neodređenosti, jedan broj zemalja je odbio da potpiše ili ratifikuje ovu konvenciju, recimo Grčka, Turska i Francuska. I samo priznavanje postojanja manjina jeste izazov za ove zemlje. Neke druge zemlje su odmah objavile koje etničke zajednice smatraju manjinama, kako bi ograničile dejstvo Konvencije.

Jedan primer gde se Konvencija čini neodređenom jeste i u pogledu prava korišćenja jezika manjina u obrazovnom sistemu: *“u oblastima koje su tradicionalno ili u znatnom broju naseljene pripadnicima nacionalnih manjina, ako ima dovoljno zahteva, ugovornice će nastojati da obezbede, koliko god je moguće i u okviru svojih obrazovnih sistema, da pripadnici tih manjina imaju odgovarajuće mogućnosti da imaju nastavu na maternjem jeziku ili dobijaju časove iz tih jezika”*, navodi član 14.2. Ne samo da je ovo slabo u pogledu forme nego ne kazuje ni na kojim bi obrazovnim nivoima jezici manjina tačno trebalo da se uče.

SR Jugoslavija (tj. Srbija i Crna Gora) potpisala je Okvirnu konvenciju već u maju 2001, skoro dve godine pre nego što je postala članica Saveta Evrope. Ona takođe pripada grupi zemalja koje su, za razliku od mnogih drugih, dostavile traženi izveštaj o stanju odnosa prema manjinama bez mnogo odugovlačenja, godinu dana nakon potpisivanja konvencije. Makedonija i Bosna, na primer, trebalo je da dostave ove izveštaje pre četiri, odnosno dve godine.

SLABOST KAO SNAGA: Tvrdi se da Konvenciji slabost zapravo daje snagu. Kako države moraju da obrazlože i objasne svoju politiku i to šta su uradile da bi poboljšale status manjina, kao što piše u Konvenciji, to može otkriti i mane u njihovom pristupu. S obzirom na to da su svi izveštaji javni, oni su snažno sredstvo nevladinih i manjinskih organizacija da ispituju politiku vlade. Pored toga, Savetodavni odbor, koji pomaže Komitetu ministara u njegovom radu na praćenju sprovođenja Konvencije i koji ima nezavisne stručnjake za manjinska prava, može takođe da dobija izveštaje od nevladinih organizacija i drugih nedržavnih institucija.

Upravo zbog toga, nevladine organizacije su u mnogim zemljama uspostavile praksu dostavljanja *izveštaja iz senke*. U Srbiji i Crnoj

Gori veliki broj nevladinih organizacija, uključujući Centar za humanitarno pravo, napisao je izveštaje “iz senke” u kojima su ocenjeni, i po potrebi kritikovani, državni izveštaji.

Na osnovu svih ovih informacija, Komitet ministara može da donosi odluke kojima bi savetovao vladu o daljim koracima u zaštiti manjina. Iako sprovođenje ove odluke ne može biti nametnuto, smatra se da vlade ne žele da budu javno osramočene od strane ovih organizacija zbog neispunjavanja svojih obećanja.

Još važnija u primeni sporazuma je Evropska unija. Jedan od uslova za članstvo u Evropskoj uniji je zaštita prava manjina. S obzirom na to da EU nema svoj sopstveni metod nadzora standarda za zaštitu manjina, ona mora da se oslanja na praćenje kroz Okvirnu konvenciju. Iz toga sledi da EU često *pokazuje zube* umesto Saveta Evrope.

Iako Konvencija nema izgleda da zaštititi manjine od vlada koje imaju malo ili uopšte nemaju sluha prema njima, ona ipak pruža bitno sredstvo za podsećanje vlada na njihovu ulogu u zaštiti manjina i za pokazivanje pravca za unapređenje njihovih prava. U Srbiji i Crnoj Gori se donošenje novog zakona o zaštiti nacionalnih manjina u februaru 2002. godine može okarakterisati kao deo saradnje između Saveta Evrope i Ministarstva etničkih i nacionalnih manjina.

Sadašnji Zakon o zaštiti nacionalnih manjina zapravo ide mnogo dalje od onog što je zapisano u Konvenciji. Dok Konvencija isključivo traži da *ugovornice stvore neophodne uslove za efikasno učešće pripadnika nacionalnih manjina u javnim poslovima* (član 15), Zakon predviđa *nacionalne savete*, koji će manjinama dati pravo da izaberu svoje predstavnike i upravljaju određenim stepenom kulturne autonomije.

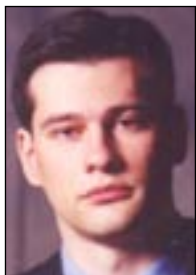
DVOSTRUKI STANDARDI: Nerešen problem ostaje kako da ove standarde učinimo zaista evropskim. Smatra se da se prava manjina često ostvaruju uz dvostruke standarde. Iako članice EU-a, poput Grčke i Francuske, mogu da ignorišu Konvenciju i ostala dokumenta, zemlje Srednje i Jugoistočne Evrope moraju da ispune sve zahteve kako bi se uključile u evropske integracije.

Nema sumnje da ovakvi dvostruki standardi postoje. Rešenje nije, međutim, da se napuste svi nastajući međunarodni standardi, već da se poveća pritisak na one koji stoje po strani. U budućnosti u EU-u sa mnogo zemalja koje su morale da povećaju zaštitu prava svojih manjina da bi se učlanile u klub, zemlje kao što su Grčka i Francuska mogu da postanu sve usamljenije, što bi ih konačno nateralo da i one krenu istim putem.

Autor je urednik
“European Balkan Observer-a”

Ko je nadležan za Pokrajinu?

Ulazak Srbije i Crne Gore u Savet Evrope otvara pitanje zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda na Kosovu i Metohiji

PIŠE: ZORAN SKOPLJAK

Da li će žitelji Kosova i Metohije imati pristup Evropskom sudu za ljudska prava, kao i ostali državljani Srbije i Crne Gore?

U danima neposredno nakon prijema SCG u Savet Evrope bilo je raznih izjava na ovu temu, od toga da se ulazak u SE, sa svim svojim posledicama, odnosi na sve građane SCG, dakle i Kosova i Metohije (Peter Šider, predsednik Parlamentarne skupštine SE) pa do toga da on neće imati nikakve posledice po stanovnike ove Pokrajine (Bajram Redžepi, predsednik kosovske vlade).

Prilikom razmatranja prijema naše zemlje u članstvo Saveta Evrope, Parlamentarna skupština SE je krajem septembra prošle godine iznela u svom Mišljenju br. 239 sledeće: "Parlamentarna skupština smatra, imajući u vidu posebnu pravnu situaciju koja proizilazi

iz Rezolucije 1244 SB UN, da stanovništvo Kosova treba da uživa punu zaštitu Evropske konvencije o ljudskim pravima i drugih konvencija Saveta Evrope, uključujući i njihove nadzorne mehanizme, i preporučuje da Komitet ministara pozove Generalnog sekretara Saveta Evrope da sa vlastima u Beogradu i UNMIK-om istraži načine za garantovanje primenljivosti na Kosovu suštinskih normi konvencija Saveta Evrope i njihovih nadzornih mehanizama – uključujući i pristup Evropskom sudu za ljudska prava."

Problem je što organi Srbije i Crne Gore nemaju ingerencije na teritoriji južne srpske pokrajine. Iako Kosovo i Metohija, bar teorijski (Rezolucija SB-a 1244), čine sastavni deo SCG, ova država ne može da bude odgovorna za zaštitu ljudskih prava i na tom delu svoje teritorije jer nema faktičku vlast. A ako SCG nije odgovorna, ko je? Na Kosovu i Metohiji vlast praktično dele dva subjekta – Civilna uprava UN-a (UNMIK) i međunarodne vojne snage pod vođstvom NATO-a, pa bi jedino

oni i mogli biti tužena strana u nekom eventualnom budućem sporu. Da stvar bude još komplikovanija, međunarodne organizacije, poput UN-a ili NATO-a, ne mogu da budu odgovorne u smislu Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda jer imaju imunitet, a osim toga – nisu ni potpisnice Konvencije. Pred Evropskim sudom za ljudska prava može biti tužena, da podsetimo, samo neka od država potpisnica Konvencije, koja odgovara za poštovanje prava ljudi *pod svojom jurisdikcijom* (član 1. Konvencije).

Iz toga proizilazi da bi građanin Kosova i Metohije, u slučaju povrede njegovih ljudskih prava, mogao pred Evropskim sudom da tuži samo neku od zemalja članica NATO-a, koja je pritom i članica SE, te tako potpada pod nadležnost Suda – pod uslovom da Sud prihvati stanovište da ove zemlje imaju jurisdikciju nad građanima Pokrajine.

Mogli bi se, međutim, naći neki primeri iz prakse Evropskog suda koji bi olakšali razumevanje problema. U tom smislu je zanimljiva tužba porodica poginulih u NATO bombardovanju RTS-a u aprilu 1999. protiv država članica NATO-a, koje su i članice SE. Porodice su tužile ove države zbog povrede ljudskih prava (prava na život, slobodu izražavanja i prava na delotvoran pravni lek) počinjene prilikom bombardovanja zgrade RTS-a, tvrdeći da su ove zemlje imale jurisdikciju nad poginulim i povređenim. Sud se po pitanju ove tužbe oglosio kao nenadležan sa obrazloženjem da poginuli i povređeni u bombardovanju RTS-a nisu bili pod jurisdikcijom tuženih zemalja (Sud je smatrao da jurisdikcija u ovom smislu podrazumeva efektivnu kontrolu nad teritorijom). Takođe, naša zemlja u to vreme nije bila članica Saveta Evrope ni potpisnica Konvencije.

Što se tiče Kosova i Metohije nakon ulaska NATO snaga, oba ova razloga bi mogla da otpadnu, posebno posle prijema SCG u Savet Evrope. Ovakav stav bi mogla da potkrepi i presuda Evropskog suda u slučaju Loizidu protiv Turske. On se odnosio na kršenje prava sadržanih u Konvenciji na teritoriji Severnog Kipra pod turskom okupacijom. Sud je tom prilikom, između ostalog, istakao da činjenica da turska vojska efektivno kontroliše teritoriju Severnog Kipra (Turska je imala preko 30.000 svojih vojnika na severnom delu ostrva) stvara obavezu Turske da kao potpisnica Konvencije obezbedi zaštitu ljudskih prava na toj teritoriji.

Odgovor ćemo dobiti tek kad se prvi konkretan slučaj kršenja Konvencije na Kosovu i Metohiji nađe pred Sudom.

Autor je član Upravnog odbora Centra za razvoj Srbije

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA SAVETA EVROPE

Obaveze Srbije i Crne Gore

I Da ratifikuje Dejtonski mirovni sporazum

i sarađuje u potpunosti i efikasno u njegovoj primeni, koja naročito zahteva rešavanje unutrašnjih i međunarodnih sporova mirnim putem.

II U pogledu konvencija:

- a) da prilikom pristupanja SE potpiše Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, dopunjenu protokolom br. 11 uz Konvenciju, kao i protokole br. 1, 4, 6, 7, 12 i 13;
- b) da ratifikuje Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i protokole br. 1, 4, 6, 7, 12 i 13 uz Konvenciju, u roku od godinu dana nakon pristupanja;
- c) da potpiše i ratifikuje, u roku od jedne godine nakon pristupanja, protokolima dopunjenu Evropsku konvenciju o sprečavanju mučenja i nečovečnih ili ponižavajućih postupanja i kažnjavanja;
- d) da potpiše i ratifikuje, u roku od dve godine nakon pristupanja, Evropsku povelju o jezicima regionalnih ili manjinskih grupa;
- e) da potpiše i ratifikuje, u roku od dve godine nakon pristupanja, Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi;
- f) da potpiše i ratifikuje, u roku od dve godine nakon pristupanja, Evropsku okvirnu konvenciju o prekograničnoj saradnji, i prateće protokole, i konvencije SE o ekstradiciji, međusobnom pružanju pravne pomoći u krivičnim predmetima, pranju novca, pretresu, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih nezakonitim putem, i transferu osuđenih lica, a u međuvremenu da primenjuje njihove osnovne principe;
- g) da potpiše, u roku od dve godine nakon pristupanja, Evropsku socijalnu povelju SE, da je ratifikuje što je pre moguće i da nastoji da primenjuje politiku koja je u skladu sa principima koji su njom zagarantovani;
- h) da postane strana ugovornica Opšteg sporazuma o privilegijama i imunitetima i pratećih protokola br. 1 i 6.

III U pogledu nacionalnog zakonodavstva:

- a) da donese zakon ili, još bolje, da u Ustavnu povelju uključi odredbe kojima se VJ stavlja pod civilnu kontrolu;
- b) da donese zakon o reformi policije, u roku od godinu dana nakon prijema, koji

bi uključivao redefinisane funkcije policijske službe, implementaciju Evropskog kodeksa o policijskoj etici i ustanovljavanje adekvatne obuke, i, posebno, reorganizaciju tajne policije i njeno stavljanje pod kontrolu vlade i skupštine;

- c) da, u vremenu dovoljnom za njegovu implementaciju pre narednih izbora, usvoji Predlog zakona o radiodifuziji u Srbiji koji je prihvatila Vlada Srbije i koji su podržali stručnjaci SE, i koji je nedavno dostavljen srpskom parlamentu na usvajanje po hitnom postupku, te da usvoji, u vremenu dovoljnom za implementaciju pre narednih izbora, zakon o javnom informisanju u Srbiji, u kome će poseban naglasak biti stavljen na garancije principa nezavisnosti i pluralizma;
- d) da donese zakon koji će omogućiti implementaciju Ženevske konvencije o statusu izbeglica i protokola 1967 koji se na nju odnosi, u roku od godinu dana nakon prijema;
- e) da donese zakon o građanskim udruženjima i NVO, koji je u skladu sa evropskim standardima o neprofitnim organi-

zacijama, u roku od godinu dana nakon prijema;

- f) da u saradnji sa ekspertima SE izvrši reviziju zakona i propisa koji se tiču zatvorskih sistema, kao i zakona i propisa koji se tiču ratnih zločina i mučenja – kako bi bilo obezbeđeno da pred sudom budu podignu optužbe za ratne zločine za koje nije podignuta optužnica pred MKT, kao i da spreči nezakonit tretman građana od strane policije;
- g) da dopuni i poboljša izborne zakone, posebno u sklopu predstojećih predsedničkih izbora ili, najdalje, do izbora za saveznu skupštinu, tako da čitav izborni proces učini transparentnijim i posebno da ga uskladi sa budućom Ustavnom poveljom koja je trenutno u izradi.

IV U pogledu ljudskih prava:

- a) da nastavi saradnju sa Haškim tribunalom i u tom smislu:
 - da dâ sve od sebe da pronađe svih 16 optuženih koji su još na slobodi i da ih isporuči Haškom tribunalu. Vlasti ne smeju da podlegnu bilo kakvim pretnja-

ma od strane bilo kog optuženika;

– da sarađuje sa Haškim tribunalom u pružanju zaštite svedocima ukoliko je to potrebno;

– da se daju jasne instrukcije policiji i tužiocima koje bi omogućile neodložna hapšenja, pošto je Zakon o izručenju neprecizan u pogledu vremenskog roka u kome se takva akcija mora preduzeti;

– da izvrši reviziju Zakona o saradnji sa Haškim tribunalom u skladu sa Statutom Tribunala i odgovarajućim rezolucijama SB UN-a;

– da dokumentaciju i arhive, uključujući i vojnu dokumentaciju i arhive, učini dostupnim Haškom tribunalu bez daljeg odlaganja;

b) da sarađuje u utvrđivanju činjenica koje se tiču sudbine nestalih lica i pružanju informacija koje se tiču masovnih grobnica.

c) da sveobuhvatno informiše građane Srbije o zločinima počinjenim od strane režima Slobodana Miloševića, ne samo nad drugim narodima u regionu već i nad Srbima;

d) da nastavi sa započetim reformama koje se tiču nezavisnosti i nepristrasnosti sudstva, kao i odnosa između sudija, tužilaca i policije;

e) da primeni Zakon o prigovoru savesti i da, u roku od tri godine, donese zakon o alternativnom modelu služenja voj-

nog roka;

f) da donese, u roku od jedne godine od prijetnje, zakon koji bi omogućio uspostavljanje kancelarije Ombudsmana;

V U pogledu funkcionisanja institucija:

a) da, što pre, razreši osnovna ustavna pitanja koja se tiču prirode zajedničke države Srbije i Crne Gore, od čega zavise brojna druga pitanja, uključujući i prava nasleđena od postojeće federacije i njeno predstavljanje u međunarodnim institucijama;

b) da sačini nacrt Ustavne povelje na osnovu demokratskih, transparentnih i jasnih principa i da u tom smislu, putem izbora, konstituiše novu saveznu skupštinu, koja bi imala zadatak da usvoji Povelju;

c) da osigura da, u slučaju da po isteku trogodišnjeg probnog perioda predviđenog sporazumom između Srbije i Crne Gore, bude održan referendum, da on bude organizovan u uslovima najveće moguće transparentnosti, potpuno u skladu sa zakonom, posle popisa stanovništva i u prisustvu međunarodnih posmatrača;

d) da nakon usvajanja Ustavne povelje promeni ustave Srbije i Crne Gore kako bi se uskladili sa Poveljom i da harmonizuje ceo zakonski sistem kako bi se izbeglo preklapanje odgovornosti između federacije i republika, vodeći računa o evropskim standardima u vezi sa tim;

e) da se unaprede ustavne i zakonske odred-

be koje se odnose na decentralizaciju i organizaciju lokalnih vlasti i autonomnih regiona;

VI U pogledu Kosova:

a) da nastavi da poštuje Rezoluciju SB UN-a 1244, usvojenu 10. juna 1999. godine, i aranžmane predviđene tom Rezolucijom, posebno u pogledu međunarodne uprave na Kosovu;

b) da pristupi rešavanju spora oko budućeg statusa Kosova mirnim sredstvima i da se svečano odrekne svake upotrebe sile;

c) da doprinese naporima usmerenim na izgradnju Kosova kao demokratsko multi-etničkog entiteta, u cilju stvaranja političke klime koja će doprineti razmišljanju i dijalogu o budućem statusu Kosova;

VII U pogledu praćenja (monitoringa) sprovođenja obaveza:

a) da u potpunosti sarađuje u primeni Rezolucije 1115 (1997) Parlamentarne skupštine SE koja se odnosi na formiranje Odbora za praćenje poštovanja dužnosti i obaveza zemalja članica SE (Nadzorni komitet) i procesa monitoringa ustanovljenog u težnji sprovođenja Deklaracije Komiteta ministara SE od 10. novembra 1994. godine.

(Član 12. Mišljenja Parlamentarne skupštine Saveta Evrope br. 239, 24.9.2002.)

Hronologija evrobalkanskih integracija

Pripremio: ZORAN SKOPLJAK

Mart

- 21. mart** – Evropski savet na svom sastanku u Briselu osudio ubistvo premijera Đinđića i snažno podržao odlučnost novog premijera Srbije Zorana Živkovića da nastavi sa politikom svog prethodnika.
- Evropska agencija za rekonstrukciju pokrenula je program, vredan šest miliona evra, za unapređenje rada laboratorija za kontrolu namirnica biljnog i životinjskog porekla.
 - Odbornici Skupštine grada Beograda potvrdili predlog gradske vlade za pristupanje evropskom udruženju gradova EUROCITIES.
- 23. mart** – Građani Slovenije se na referendumu izjasnili za pristupanje te države EU-u i NATO-u.
- 25. mart** – Albanija otpočela drugi krug pregovora sa EU-om o zaključivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.
- 26. mart** – Ministarski komitet Saveta Evrope odlučio da pozove Srbiju i Crnu Goru u punopravno članstvo te organizacije.
- Evropska komisija usvojila godišnji izveštaj o Procesu stabilizacije i pridruživanja, u kome je ocenjen napredak država Zapadnog Balkana u Procesu stabilizacije i pridruživanja.
 - Predstavnici Bugarske, Estonije, Letonije, Litvanije, Rumunije, Slovačke i Slovenije potpisali u Briselu protokole za prijem u NATO.
- 28. mart** – Generalni sekretar Saveta Evrope Valter Švimer uputio pismo ministru pravde Srbije Vladanu Batiću u kome je izrazio zabrinutost zbog vesti da bi u Srbiji ponovo mogla biti uvedena smrtna kazna, što bi bilo suprotno obavezama u članstvu u SE.
- 31. mart** – Skupština Srbije i Crne Gore usvojila Zakon o ratifikaciji Statuta Saveta Evrope.
- EU preuzela od NATO-a mirovnu misiju u Makedoniji.

April

- 1. april** – Ministar SCG za ekonomske odnose sa inostranstvom Branko Lukovac i direktor za Zapadni Balkan u Generalnom direktoratu za spoljne poslove Evropske komisije Rajnhard Pribe razgovarali u Beogradu o trenutnom stanju Procesa stabilizacije i pridruživanja između Srbije i Crne Gore i Evropske unije.

zacije i pridruživanja između Srbije i Crne Gore i Evropske unije.

- 2. april** – Državni sekretar SAD Kolin Pauel, pre posete Briselu, a nakon što je posetio Tursku, boravio u kraćoj poseti Srbiji i Crnoj Gori. Kolin Pauel je tom prilikom izrazio podršku demokratskim reformama u SCG. Američki državni sekretar posetio je i suprugu premijera Đinđića i izjavio saučešće.
- 3. april** – Državna zajednica Srbija i Crna Gora primljena u punopravno članstvo Saveta Evrope. Na ceremoniji prijema u Strazburu, generalni sekretar SE Valter Švimer i predsednik SCG Svetozar Marović potpisali su ugovor o obavezama. Nakon toga ministar spoljnih poslova Goran Svilanović potpisao je izjavu o pristupanju Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim pratećim protokolima.
- 4. april** – Makedonija je, posle skoro deset godina pregovora, postala član Svetske trgovinske organizacije.
- 8. april** – Makedonski predsednik Boris Trajkovski obratio se poslanicima Evropskog parlamenta u Strazburu. Boris Trajkovski je prvi predsednik neke od država Zapadnog Balkana kome je ukazana ta čast.
- 8-9. april** – U Beogradu održan sastanak šefova država i vlada devet zemalja regiona, članica Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi, kojim je završeno jednogodišnje predsedavanje SCG ovom inicijativom, nakon koga je Bosna i Hercegovina preuzela predsedništvo. Samitu je prisustvovao i predsednik Evropske komisije Romano Prodi. Učesnici samita su usvojili zajedničku deklaraciju u kojoj su se založili za dalju regionalnu saradnju, a naročito u oblasti borbe protiv terorizma i organizovanog kriminala. Šefovi država i vlada Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Grčke, Makedonije, Rumunije, Turske, SCG i Hrvatske kao prioritete regionalne saradnje naveli su dalju liberalizaciju viznog režima, stvaranje zone slobodne trgovine, saradnju u oblasti telekomunikacija, saobraćaja i energetike.

Srbija i Crna Gorka Savetu Evrope

8. novembar 2000 – SR Jugoslavija podnela zahtev za status specijalnog gosta u Parlamentarnoj skupštini SE.

9. novembar 2000 – Ministar inostranih poslova SRJ Goran Svilanović, tokom svoje posete Strazburu, formalno predao zahtev za članstvo SRJ u SE, čime je otpočela procedura prijema SR Jugoslavije u Savet Evrope.

22. novembar 2000 – Ministarski savet SE zatražio od Parlamentarne skupštine mišljenje o prijemu SRJ u SE.

22. januar 2001 – SR Jugoslaviji odobren status specijalnog gosta u Parlamentarnoj skupštini SE.

26. jun 2002 – Nadležni odbori Parlamentarne skupštine SE usvojili Izveštaj o SRJ i utvrdili obaveze koje ona treba da ispuni nakon prijema u SE.

29. avgust 2002 – Najviši zvaničnici SRJ i republika članica uputili pismo kojim garantuju ispunjenje postprijemnih obaveza.

24. septembar 2002 – Parlamentarna skupština SE velikom većinom glasova donela Mišljenje 239 (2002) o prijemu Srbije i Crne Gore u SE.

26. mart 2003 – Ministarski komitet Saveta Evrope odlučio da pozove Srbiju i Crnu Goru u punopravno članstvo SE.

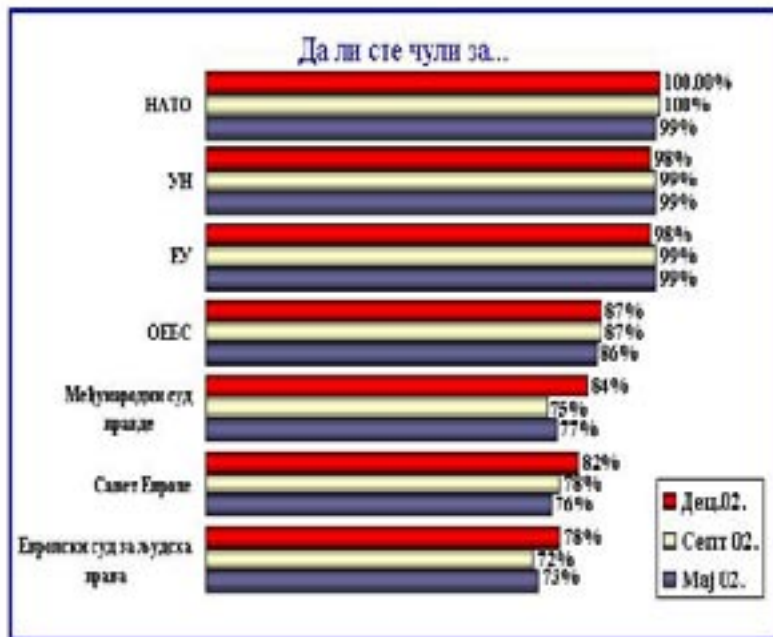
31. mart 2003 – Skupština Srbije i Crne Gore usvojila Zakon o ratifikaciji Statuta Saveta Evrope.

3. april 2003 – Državna zajednica Srbija i Crna Gora primljena u punopravno članstvo Saveta Evrope.

- 10. april** – Načelnik generalštaba ruske armije potvrdio da će Rusija povući svoje kontingente iz mirovnih misija na Balkanu u narednih nekoliko meseci.
- Evropska komisija i Evrokontrola potpisale sporazum, vredan pet miliona evra, za unapređenje bezbednosti avio-saobraćaja u Jugoistočnoj Evropi. Korisnici ovog programa biće Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija i Srbija i Crna Gora.
- 10-11. april** – Visoki predstavnik EU-a za spoljnu i bezbednosnu politiku Havijer Solana u Beogradu razgovarao sa najvišim zvaničnicima Srbije i Crne Gore.
- 14. april** – Savet ministara EU-a dao odobrenje Evropskoj komisiji da započne razmatranje hrvatske molbe za članstvo u EU-u.
- 16. april** – Na samitu EU-a u Atini, deset zemalja (Češka, Estonija, Kipar, Letonija, Litvanija, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija), koje su u decembru 2002. pozvane da pristupe EU-u, potpisale sporazum o pristupanju Evropskoj uniji.

ПОЗНАТОСТ МЕЂУНАРОДНИХ ИНСТИТУЦИЈА

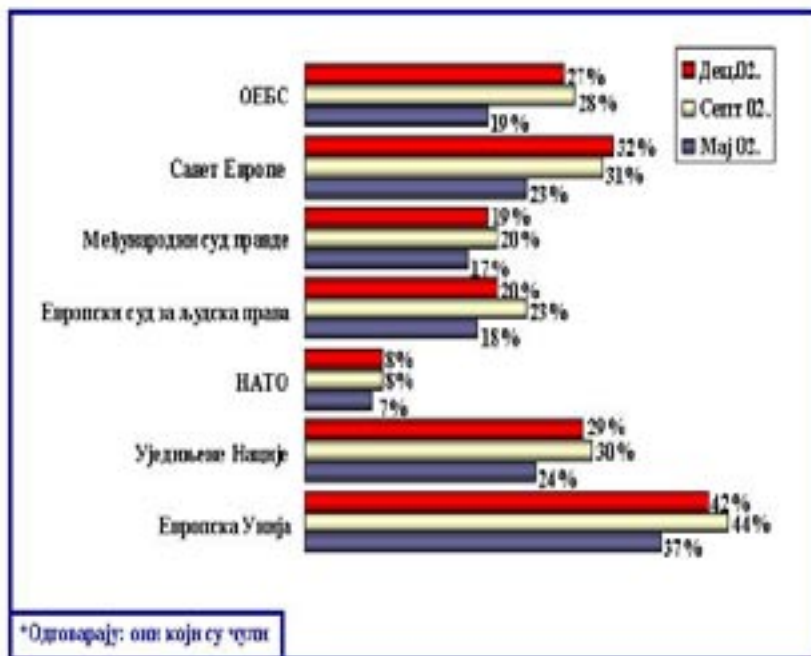
Public Opinion

SMMRI, Децембар 2002.

Iz istraživanja SMMRI rađenog za Republičko ministarstvo za ekonomske veze sa inostranstvom

ПОВЕРЕЊЕ У МЕЂУНАРОДНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ*

Public Opinion

SMMRI, Децембар 2002.

Savet Evrope: istorijat i članstvo

Savet Evrope je 5. maja 1949. godine osnovalo deset zemalja: Belgija, Danska, Francuska, Irska, Italija, Luksemburg, Holandija, Norveška, Švedska i Velika Britanija. Već u avgustu pridružile su im se Grčka i Turska, a naredne godine Island i Nemačka. Austrija postaje članica SE šest godina kasnije, Švajcarska 1963. a Malta 1965. Portugal ulazi u SE 1976. godine, naredne Španija, a 1978. Lihtenštajn. Posle pune decenije pauze, novi članovi – godinu za godinom – postaju San Marino, Finska, Mađarska, Poljska i Bugarska, a 1993. čak šest država: Estonija, Litvanija, Slovenija, Češka, Slovačka i Rumunija. Sledeće godine na red dolazi malezna Andora, a 1995. Letonija, Albanija, Moldavija, Ukrajina i Makedonija. Od godine 1996. u članstvu Saveta Evrope su Ruska Federacija i Hrvatska, od 1999. Gruzija. U prvoj godini novog milenijuma u SE ulaze Jermenija i Azerbejdžan, naredne (2002) Bosna i Hercegovina i, najzad, 2003. Srbija i Crna Gora.

Kandidat za članstvo je Monako, a u statusu posmatrača su Kanada, Vatikan, Japan, SAD i Meksiko. Savet Evrope sarađuje sa više od 400 nevladinih organizacija, koje imaju savetodavnu funkciju, i zapošljava oko 1300 službenika iz zemalja članica. Finansiraju ga vlade ovih zemalja, u skladu sa brojem stanovnika i svojom ekonomskom snagom. U prošloj godini budžet SE iznosio je 169 miliona evra.

Sedište Saveta Evrope je u palati "Evropa" u Strazburu, Francuska. Službeni jezici su engleski i francuski, ali se u Parlamentarnoj skupštini koriste i nemački, italijanski i ruski kao radni jezici.

Pojmovnik EU i evropskih integracija

Komitet ministara je organ koji donosi odluke u ime Saveta Evrope. Čine ga ministri spoljnih poslova ili stalni diplomatski predstavnici zemalja članica. On nadzire kako države sprovode presude Evropskog suda za ljudska prava i usvaja preporuke vezane za sprovođenje Evropske socijalne povelje.

Parlamentarna skupština Saveta Evrope (nekada se naziva i konsultativnom) smatra se svojevrsnom "demokratskom savešću Evrope". Sastoji se od članova nacionalnih parlamenata država članica SE, a koliko će koja zemlja imati predstavnika (broj se kreće od 2 do 18) zavisi od njene veličine. Ipak, oni ne glasaju kao predstavnici vlade ili parlamenta svoje zemlje, već po sopstvenoj savesti, i u skladu s tim se u Parlamentarnoj skupštini okupljaju kao politički istomišljenici u okviru nekoliko političkih (stranačkih) grupa. Vodi se računa da članovi koji dolaze iz parlamenta jedne zemlje zastupaju njegove glavne političke struje.

Kongres lokalnih i regionalnih vlasti je savetodavni organ koji se sastoji od dva veća. U prvom su predstavnici lokalnih, a u drugom regionalnih vlasti zemalja članica Saveta Evrope. Kongres podnosi predloge Komitetu ministara koji se odnose na unapređenje lokalne i regionalne demokratije i poboljšanje saradnje ovih vlasti, prati sprovođenje načela Evropske povelje o lokalnoj samoupravi u pojedinim državama i izveštava o stanju lokalne i regionalne demokratije.

Beogradski centar za evropske integracije (BeCEI) predstavlja prvi broj nove publikacije EUROPEAN BALKAN OBSERVER (EBO), koji se bavi evropskom integracijom Balkana. Ovaj elektronski dvomesečnik na engleskom jeziku zajedničko je izdanje BeCEI-a i Bečkog instituta za međunarodna ekonomska istraživanja (WIIW), a može se naći na www.becei.org. Informacije: Florijan Biber, urednik EBO, bieberf@gmx.net

Evropa na mreži

Pripremila: **BILJANA DAKIĆ**

Dvojezična prezentacija Saveta Evrope (*Council of Europe*), www.coe.int, donosi obilje informacija o istorijatu, institucijama i mehanizmima ove organizacije, aktivnostima u oblastima ljudskih prava, medija, socijalne kohezije, obrazovanja, omladine i sporta itd. U ovom broju obraćamo pažnju na neke od najvažnijih pravnih okvira.

Evropski ugovori: Državna zajednica Srbija i Crna Gora je 3. aprila 2003. pristupila Statutu Saveta Evrope i potpisala Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i prateće protokole, [http://press.coe.int/cp/2003/181a\(2003\).htm](http://press.coe.int/cp/2003/181a(2003).htm). Više o ovim i ostalim evropskim konvencijama i ugovorima na adresi <http://conventions.coe.int/>, uključujući listu svih ugovora (191). Tu je i koristan rečnik osnovnih pojmova <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/cadreglossaire.htm>.

Ljudska prava: Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, poznatija kao Evropska konvencija o ljudskim pravima, najvažniji je dokument Saveta Evrope, koji garantuje građanska i politička prava, <http://conventions.coe.int/treaty/en/WhatYouWant.asp?NT=005>. Njenu dopunu u domenu socijalnih i ekonomskih ljudskih prava predstavlja *Evropska socijalna povelja*, revidirana 1996, http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Esc/. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina najsveobuhvatniji je i prvi pravno obavezujući multilateralni dokument u ovoj oblasti, [http://www.coe.int/T/E/human_rights/Minorities/2_FRAMEWORK_CONVENTION_\(MONITORING\)/](http://www.coe.int/T/E/human_rights/Minorities/2_FRAMEWORK_CONVENTION_(MONITORING)/). Sajt Evropskog suda za ljudska prava, www.echr.coe.int, pruža informacije i uputstva za podnošenje zahteva Sudu na čak 28 jezika.

SCG i Savet Evrope: Srbija i Crna Gora je potpisnica ukupno 22 ugovora, sporazuma i konvencija, <http://conventions.coe.int/treaty/EN/findlistcountry.asp?CM=3>. Od preostalih važnih sporazuma najurgentnije je potpisivanje *Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i nehumanih ili ponižavajućih kazni ili postupaka*. Pristupanjem Savetu Evrope, SCG je stekla članstvo u inicijativama poput *Grupe zemalja protiv korupcije* (GRECO), www.greco.coe.int i *Venecijanske komisije*, www.venice.coe.int.

Autorka je predstavica Pax Christi Holandija u Srbiji i Crnoj Gori

Центар за развој Србије
Center for Development of Serbia

Beogradski centar za evropske integracije (BeCEI) okuplja domaće i strane stručnjake koji se bave istraživanjima, obrazovanjem i izdavaštvom u oblasti političkih, bezbednosnih i ekonomskih reformi, neophodnih za evropske integracije naše zemlje.

info@becei.org, www.becei.org

Kontakt: dr Jovan Teokarević, direktor

Centar za razvoj Srbije (CRS) ima za cilj demokratski, ekonomski i kulturni napredak Srbije. Kroz različite programe Centar promovise demokratske vrednosti, izgradnju i jačanje institucija demokratskog društva, unapređenje zaštite ljudskih prava i razvoj tržišne privrede i preduzetništva.

crs@eunet.yu, www.razvojsrbije.org.yu

Kontakt: Zoran Skopljak, član Upravnog odbora

Pax Christi Holandija je deo međunarodnog mirovnog pokreta *Pax Christi International*, sa sedištem u Briselu. Zalaže se za dijalog i rešavanje konflikata, ljudska prava i demokratiju. Program u Srbiji i Crnoj Gori usmeren je na podršku projektima civilnog društva i približavanje Evropskoj uniji.

pax.fry@yubc.net, www.paxchristi.nl

Kontakt: Biljana Dakić, predstavnik za Srbiju i Crnu Goru

Mesečnik "Evropski forum" je redovni dodatak nedeljnika "Vreme", a zajedničko je izdanje tri nevladine organizacije:

Beogradskog centra za evropske integracije, Pax Christi Holandija i Centra za razvoj Srbije.

Urednici: Aleksandra Mijalković i dr Jovan Teokarević

Adresa: Narodnog fronta 68/I, 11000 Beograd, SR Jugoslavija

Tel/fax: 011-646-025, **e-mail:** info@evropskiforum.net, www.evropskiforum.net

Ovaj broj je objavljen uz finansijsku pomoć Pax Christi Holandija

Oblikovanje i slog: Grafički Centar Vreme, **Štampa:** Rotografika, Subotica